

סדר קדושים | מסכת זבחים צ"א- צ"ז

פרשת מקץ | כ"ד - ל' בכסלו תשפ"ו (20-14 לדצמבר 2025)

מזן התלמוד

סדר קדושים, מסכת זבחים צ"ד, א'

כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי: זימנין סגינאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאני במיזא? כמאן - כרבנן.

זימנין סגינאין - פעמים רבות

הוא קאימנא קמיה דרב - הייתי עומד לפני רב

מסאני - נעליים

הסבר: הגמרא מביאה דעות שונות לגבי האופן בו מותר לנקות כלי עור בשבת, ומביאה את דברי רב חייא בר אשי, שאמר שפעמים רבות היה עומד לפני רב בשבת, ושכטך במים את מנעליו שהתלכלכו, ולא חשש לאיסור כיבוס; ואמרת הגמרא שזוהי שיטת חכמים, שלדעתם אין איסור כיבוס בכלי עור.

תפילה לשלום חיילי צה"ל:

מי שַׁבְּרָה אַבּוּתֵינוּ
אֲבָרְהֵם יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
הוא יִבְרַךְ אֶת חֵילֵי צְבָא הַהַגְנָה לְיִשְׂרָאֵל
וְאֲנִשֵׁי כַּחוֹת הַבְּטָחוֹן,
הַעוֹמְדִים עַל מִשְׁמַר אֲרָצֵנוּ וְעָרֵי אֱלֹהֵינוּ,
מִגְבוּל הַלְּבָנוֹן וְעַד מִדְּבַר מִצְרַיִם,
וּמֵן הַיָּם הַגְּדוֹל עַד לְבוֹא הָעֶרְבָה
וּבְכָל מְקוֹם שָׁהֵם, בְּיַבְשָׁה בְּאֵוִיר וּבַיָּם.
יְתֵן ה' אֶת אוֹיְבֵינוּ הַקְּמִים עֲלֵינוּ
נִגְפִים לַפְּנֵיהֶם!
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמַר וְיַצִּיל אֶת חֵילֵינוּ
מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וּמִכָּל נֶגַע וּמַחְלָה,
וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם.
יְדַבֵּר שׁוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּיהֶם,
וְיַעֲטֵרם בְּכֶתֶר יְשׁוּעָה וּבַעֲטָרַת נִצְחוֹן.
וְיִקְּם בָּהֶם הַכְּתוּב:
"כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלַךְ עִמָּכֶם,
לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אוֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם".
וְנֹאמַר: "אֲמֵן".

חט הנוכח שמה!

הלימוד מוקדש להצלחת חיילי צה"ל, השבת החטופים החללים ורפואת הפצועים

אֲחִינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
הַנּוֹתָנִים בְּצָרָה וּבַשְּׂכִּינָה
הַעוֹמְדִים בֵּין בָּיִם וּבֵין בְּיַבְשָׁה
הַמְּקוֹם יָרַחם עֲלֵיהֶם
וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לְרוּחָה

דף צ"א: אש תמיד

על המזבח בבית המקדש דלקה אש באפן קבוע, כמצות התורה בספר ויקרא: **"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"**, ומי שמכבה את האש שעל המזבח עובר על אסור. קשם שאדם יכול לתרם קרבן לבית המקדש, הוא יכול גם לתרם יין, ולפי אחת השיטות היו מקריבים את היין הזה על המזבח.

דף צ"ב: מאי ביניהו

אחת השאלות הנפוצות בתלמוד, שאפשר למצוא בדפים רבים, היא השאלה **"מאי ביניהו?"** - מה ביניהם? שאלה זו נשאלת כאשר מובאות שתי דעות של חכמים, שלכאורה חולקים אחד על השני, אולם לא ברור בדיוק במה הם חולקים, או מה ההשלכות של המחלוקת. לחכמים חשוב תמיד לברר את ההשלכות המעשיות של הלימוד, ולכן אם נראה שאין הבדל מעשי בין הדעות החולקות, תישאל השאלה **"מאי ביניהו?"** מה ההבדל ביניהן?
בתשובה לשאלה זו מבררים את הדעות השונות; לפעמים מתברר שבאמת יש הבדל מעשי ביניהן, ולפעמים מתברר שאין הבדל מעשי, אלא פשוט כל אחד למד את ההלכה ממקור אחר, וכדומה.

דף צ"ג: תנא קמא

אחד התנאים שמוזכרים פעמים רבות בתלמוד הוא **"תנא קמא"**. מי היה תנא קמא? מתי הוא חי? ולמה קראו לו כך? ובכן, האמת היא שתנא קמא אינו שמו של תנא מסוים, אלא זהו כינוי שפירושו "התנא הראשון". פעמים רבות פותחת המשנה בדעה שמובאת בסתם, ללא שמו של החכם שאמר אותה, ולאחר מכן מובאת דעתו של חכם אחר הנזכר בשמו. התנא שדעתו נזכרה בתחילת המשנה מכונה תנא קמא, והוא יכול להיות בכל פעם חכם אחר.
כל חכם שדעתו מובאת בתחילת המשנה, הוא "תנא קמא" של אותה המשנה. ולימדו חכמים כלל, ש"סתם משנה כרבי מאיר", ולכן ברוב המקרים תנא קמא הוא רבי מאיר, אולם יש גם יוצאי דופן.

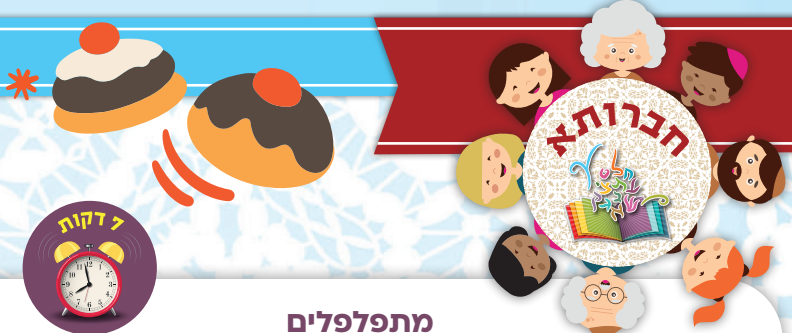
"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי המניש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם: כניסת שבת: 16:03 יציאת שבת: 17:20	ניו יורק: כניסת שבת: 16:11 יציאת שבת: 17:17
ישראל ת"א: כניסת שבת: 16:18 יציאת שבת: 17:21	גרמניה: כניסת שבת: 15:27 יציאת שבת: 16:54

מתולדותי | *

מתתיהו החשמונאי

מתתיהו החשמונאי, שהתגורר בעיר מודיעין היה ראש משפחת כוהנים חשובה, אחת מ-24 משמרות הכוהנים ששירתו בבית המקדש. הוא היה אביהם של יהודה המכבי, שמעון החשמונאי, יונתו החשמונאי, אלעזר ויוחנן. לעת זקנתו של מתתיהו, החלו להיגרר על ידי אנטיוכוס ואנשיו גזרות שמד על היהודים, כדי להעביר אותם על דתם תוך חילול בית המקדש בירושלים. חיילים יוונים הגיעו למודיעין, בנו מזבח והכריחו את היהודים לבחור לאלים. בתגובה לגזרות אלו, מתתיהו השמיד את הבמה, וברח עם בניו אל ההרים. שם מצווה מתתיהו את בניו לשמור את מצוות התורה ומכריז על פתיחת המרד ביוונים, תרבותם וגזרותיהם.

קבר המיוחס למתתיהו הכהן בתוך חורבת הנגדי, ליד קברות המכבים בעיר בן שמן (Wikipedia, ד"ר אבישי טייכר)

מתפלפלים

שואל האדמו"ר מסלונים הרב שלום נח ברזובסקי בספרו 'נתיבות שלום' כך:

קושיה שנייה

נכון שהצלחנו להדליק את כל המנורה, על זה חוגגים בכל שנה ושנה? ממתי בכלל חוגגים לדורות על מצווה אחת קטנה שהצלחנו לקיים? לקבוע חג לזכר הימים ההם?

קושיה ראשונה

איך ייתכן שחכמינו זיכרונם לברכה מדברים בעיקר על "פך השמן"? הרי בחנוכה אנו חוגגים את ניצחון המכבים, מעטים מול רבים. איך המלחמה לא מוזכרת בתלמוד?

מסביר הנתיבות שלום:

היוונים רצו לנצח את ישראל, אך ידעו שבמלחמה רגילה לא יצליחו. הם טיכסו עצה.. את עיני ישראל הם יחשיכו, יטלו מהם את המצוות המאירות- ברית מילה, ראש חודש, שבת, עד שישכחו ישראל מי הם, ולא יזכרו את ה'. ביקשו היוונים לכבות את האור הנצחי המאיר בכל לב יהודי- אור האמונה, הידיעה שאנו בנים לה'. כשנמצא פך השמן הקטן שם בפניה האירה המנורה אור בכל המדינה. מזימת היוונים התבטלה ובכך ניצחנו את האומה הרשעה. עכשיו הכל מובן! נס הניצחון מקופל בתוך הפך הקטן. הדלקת המנורה האירה בנו את אור האמונה, זהו האור המקיים את עם ישראל לאורך הדורות, השומר עליו מכל אויב וצרות.

... זה אתם חושבים?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה והתפלפלתם עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

מי היתה משפחת החשמונאים הזו?

שושלת בית חשמונאי

על המפה | חשמונאים

חשמונאים הוא יישוב דתי-לאומי במערב הרי בנימין בדרום השומרון, צפונית לעיר מודיעין, השייך למועצה האזורית מטה בנימין. ממערב ליישוב נמצא הכפר הערבי אל-מידיה, שיש הסבורים שהוא מקומה של מודיעין החשמונאית. היישוב ממוקם על גבעה בגובה 280-220 מטר, במיקום בעל חשיבות אסטרטגית רבה. באזור מקובל לזהות את מודיעין הקדומה. באתר התגלו שרידי מבנים ובורות מים וכן חרסים ומטבעות מהתקופות ההלניסטיות והרומית. בנוסף, התגלתה באתר מערכת מסתור אופיינית ובתוכה נמצאו חמישה מטבעות, שניים מהם מטבעות בר כוכבא. ממצאים אלו מעידים על כך שבתקופה הרומית הקדומה התקיים במקום יישוב יהודי. היישוב הוקם בשנת 1987, יישוב עירוני דתי ובו מגוון אוכלוסייה. ביישוב כ-680 משפחות, כולל זוגות צעירים, דור שני ושלישי ביישוב, שהצטרפו אליו לאחרונה. חלק גדול מתושבי היישוב הם עולים שהגיעו לארץ במהלך העשור האחרון.

חשמונאים מצפון (מאחור נראים מגדלי מודיעין) (Wikipedia, יעקב)

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0	
התלמי	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	הקמת ביהמ"ק ה-2	המלכה	חונת ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	דבורה הנביאה	מתן תורה	אפרים ומנשה	אברהם אבינו / שרה	בריאת העולם
495	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0	
התלמי	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	הקמת ביהמ"ק ה-2	המלכה	חונת ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	דבורה הנביאה	מתן תורה	אפרים ומנשה	אברהם אבינו / שרה	בריאת העולם

סדר קדשים | מסכת זבחים | דף צ"ד - צ"ז

דף צ"ד: פשתן במים

התלמוד בדף זה מלמדנו כי אסור להניח פשתן במים בשבת מפני שזרעוני הפשתן נדבקים זה לזה כשהם במים והם הופכים לכעין בצק. **אחת מהמלאכות האסורות בשבת היא "לישה"**, וכשהזרעונים נדבקים ונהיים כמו עסה, מי שהניחם במים עובר על אסור "לישה". האיסור איננו משום 'זרע' מכיוון שהתלמוד מתייחס למקרה שמניחים את זרעוני הפשתן לזמן קצר שבו הזרעים לא מספיקים להתחיל לצמח, אבל אכן אם מניחים אותם לזמן ממושך, עוברים גם על אסור זרע.

דף צ"ה: כלי חרש

בשר קרבנות קדשים קלים אפשר לאכל בכל ירושלים, אך בשר קרבנות קדשים קדשים אינו נאכל אלא בבית המקדש. התלמוד מספר שבבית המקדש היה תנור מתכת מיוחד שבו היו מבשלים את בשר הקרבנות הללו. כלי עשוי חרס שבשלו בו בשר של קרבן חטאת, והתורה מצוה עליו בספר ויקרא, פרק ו': **"וכלי חרש אשר תבשל בו ישר, ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים"** כלומר: אם בשלו את בשר החטאת בכלי חרס, יש לשר את אותו. אם בשלו אותו בכלי מתכת יש להגעיל אותו במים רותחים, ולשטף אחר כך במים קרים, כדי שלא ישאר בו מאום בלוע מן החטאת.

דף צ"ו: כבוד ירושלים

למדנו שכלי חרס שבשלו בו בשר חטאת – ישר, זאת מפני שנוחר בדפנות הכלי טעם מבשר החטאת ואי אפשר להוציא אותו בהגעלה, כמו שאפשר לעשות בכלי מתכת. ומדוע לא החזירו את כלי החרס לכבשן שבו מוצרים כלי חרס? האש הגדולה בודאי תשרף כל מאכל שנבלע בו. התלמוד מסביר שמפני כבוד ירושלים עיר הקדש לא התירו להקים בה כבשנות של חרס, מפני שהעשן הרב ישחיר את חומות העיר ואין זה מכבד של ירושלים. הלכות נוספות נגהו בירושלים מפני כבודה וקדשתה: אין משאירים בה מתים בליה, אין קוברים בה איש חוץ ממלכי בית דוד ועוד.

דף צ"ז: ברכה על אכילת קרבנות

ישנה מצוה לאכל מבשר הקרבנות. כמה צריך לאכל כדי לקיים את המצוה? כל מצוות האכילה שבתורה הן בשעור כזית, למשל, אכילת מצה, אכילת מרור, צריך לאכל מהם כזית כדי לקיים את המצוה. ומה לגבי קרבנות? ה"חתם סופר" סובר שמי שלא אכל כזית מבשר הקרבן לא קיים מצוה, ואלו ה"בית הלוי" סובר שבשר הקרבנות שונה מיתר מצוות האכילה, ואפילו מי שאכל כמות קטנה ביותר קיים את המצוה. מאחר שאכילת קדשים היא מצוות עשה, על הכהן האוכל מבשר הקדשים לברך: **"אשר קדשנו בקדשתו של אהרן וצונו לאכל חטאת / אשם"**, ואלו ישראל האוכל מבשר שלמים, אף הוא מברך: **"אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכל את הזבח"**.

דבר תורה

הפרות שבחלומו של פרעה המסמלות את השנים הטובות היו "יפות מראה ובריאות בשר", לעומת הפרות שמסמלות את שנות הרעב אשר היו "רעות מראה ודקות". ניתן להבין כי הפרות הבריאות והמלאות מסמלות שובע ואילו הפרות הדקות והשדופות מסמלות רעב וקושי, אך מה זה קשור למראה שלהם – אם הן היו יפות? רש"י מסביר שהביטוי "יפות מראה" הוא סימן לדרך שבה התנהגו הבריות זו עם זו, ודבר זה הוא שהוביל לשובע בעולם: "סימן הוא לימי השובע שהבריות נראות יפות זו לזו שאין עין בריה צרה בחברתה" במקום בו כל אדם רואה את חברו בעין טובה – "טובות מראה" – יש ברכה בעולם אך במקום בו הבריות רואות זו את זה בעין צרה ורעה הדבר מוביל לפגיעה בעולם ולקלקולו.

שאלות השוא

1. מי הוא בדרך כלל תנא קמא?
2. את מי מותר לקבור בירושלים?
3. מה מברכים על אכילת קורבנות?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עידן עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים.* בפינוק ראה חשבון

תשובות

חידה (עמ' 3)

תשובות: 1-ד, 2-א, 3-ב, 4-ג

